

ODSTRANJEVANJE DREVESNE ZARASTI NA POHORJU – PONOVA VZPOSTAVITEV POHORSKIH PLANJ v drugi polovici leta 2013

Revitalizacija planinskih pašnikov predstavlja posek in odstranjevanje grmovne in drevesne zarasti na Mulejevem vrhu in Ostruščici (skupaj okrog 30 ha) ter mulčenje štorov. Gre za velik in kompleksen poseg, ki ga bo izvajalo GG Slovenj Gradec, naročil pa lastnik zemljišč, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Projektno aktivnost koordinira partner Občina Zreče v sodelovanju z Zavodom RS za varstvo narave. Sečnja bo potekala od julija in bo v primeru ugodnega vremena predvidoma končana do konca leta oz. najkasneje v prvih mesecih 2014.

Prosimo vas za širjenje informacije o posegu in vas vabimo, da ta poseg spremljate.

Projekt ALPA

je razvojni projekt. Ukvarja se z izzivi sodobnega načina življenja in delovanja, ki prodirajo tudi v oddaljena planinska območja, obenem pa želi z združevanjem znanja in izkušenj različnih strok ohraniti avtohtoni način življenja planin.

Projektna območja so izbrana na obeh straneh slovensko-avstrijske meje. Ocenili bomo ustreznost trenutnega načina gospodarjenja na območjih in pripravili predloge za izboljšanje. Lastnikom bomo pomagali pri razvijanju idej za storitve ali turistične izdelke z območja.

Pohorske planje

Na osnovi evropske Direktive o pticah in Direktive habitatih je večidel planj med Kopami in Roglo uvrščen v posebna varstvena območja - območja Natura 2000. Vrsto bogata travišča s prevladujočim navadnim volkom (*Nardus stricta*) na silikatnih tleh predstavljajo življenjski prostor zavarovanih in ogroženih vrst, med katerimi omenimo divjega petelina, ruševca in borovničevega mnogooka.

Travišča pohorskih planj se nahajajo pod gozdno mejo, kar pomeni, da bi se zarasla z gozdom, če jih človek ne bi kosil in pasel. Gre torej za antropogeni habitat, ki ima veliko vrednost za prostoživeče živali, če ga človek rabi na ustrezen način, ob neprimerni rabi pa lahko izgubi svoje pglavitne lastnosti. Rastlinske vrste vrstno bogatega travišča s prevladujočim navadnim volkom so namreč prilagojene na kislila tla z malo hranili. Človek lahko z gnojenjem, ali spreminjanjem kislosti tal (apnenje) bistveno spremeni naravno ravnovesje na teh traviščih. Pohorski kmetje znajo gospodariti s planjami, vendar v zadnjih desetletjih izgubljajo interes in voljo za kmetovanje na planjah. Potrebno jih je spodbuditi, povezati in ozavestiti o pomembnosti primerne rabe, jim pomagati, da bodo planje v spremenjenih ekonomskih in socialnih okoliščinah še naprej obdelovali. Želimo, da širša

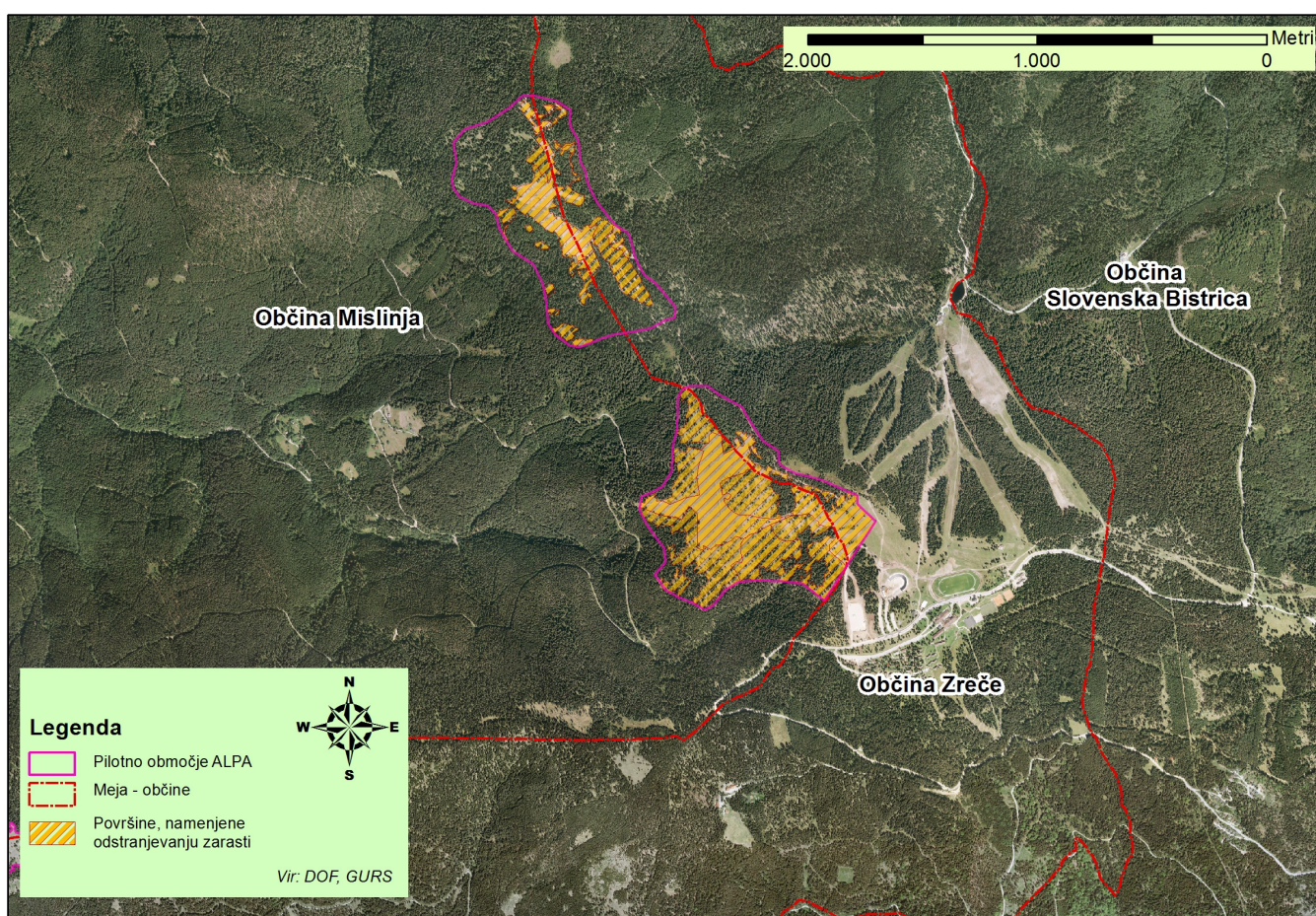
javnost spozna veliko vrednost planje in prepozna pomen trajnega in sonaravnega ohranjanja kmetijske dejavnosti, ki prispeva k ohranjanju kulturne krajine in naravovarstveno pomembnega prostora.

Volk – prevladujoča rastlina pohorskih travišč

Pohorske planje so enkraten vzorec davno izoblikovane kulturne krajine. Večina današnjih travišč, ki se razprostirajo po grebenskih legah med Veliko Kopo, Črnim vrhom, Planinko in Roglo, je nastala že v prvi polovici 19. stoletja kot posledica ogromnih požganic (frat), na katerih gozda niso obnovili. Na osončenih, kislih in s hranili revnih tleh so se razvila travišča, katerih značilna in prevladujoča rastlinska vrsta je trava navadni volk – po domače baloh. Gre za vrsto trave, ki raste le na izrazito kislih tleh. Ta travišča pogosto imenujemo tudi volkovje.

Monotonost obsežnih travnatih prostranstev popestrijo arnika, srčna moč, oranžna škržolica, panonski svišč in brstična lilija. Cvetovi teh zelišč so značilni za volkovje in naredijo planje pisane in očesu privlačne.

Na delih, kjer je v tleh manj hranil in manj vode, se pojavljajo resave. Prevladujoča vrsta resav je jesenska vresa, ki raste predvsem na strmejših pobočjih, pa tudi na ovršnih in vetrovno izpostavljenih delih planj.

Slika: Ostruščica (na sredini spodaj) in Mulejev vrh (na sredini zgoraj) – dela ovršja Pohorja, kjer bo v projektu ALPA izveden posek drevja na nekdanjih pašnih površinah.

Plodovi narave – hrana za živali

Na kislila tla z malo hranili so prilagojene tudi borovnice in brusnice. Borovnice pogosto najdemo v podrasti osamelih smrek, gozdnih otokov in na samem gozdnem robu, brusnice pa na strmejših pobočjih in tam, kjer so tla še bolj plitva in revna s hranili.

Pomemben košček v mozaiku pohorskih planj predstavlja jerebika. Jerebika sodi med svetloljubne vrste. Zato jo pogosto najdemo na presvetljenih delih, na gozdnem robu in predvsem v gozdnih otokih sredi travnatih planjav. Nase opozori predvsem jeseni z živordečimi plodovi in žarečimi barvami listja.

Plodovi borovnice, brusnice in jerebike so pomemben člen v prehranjevalni oskrbi koconogih kur.

Borovničev mnogook

Na območju travnišč Pohorja želimo prvenstveno ohranjati primeren habitat za koconoge kure in borovničevega mnogooka. Ekološke zahteve teh vrst so podobne. Prisotnost gozdnih kur je krovni indikator ugodnega stanja habitata, s prisotnostjo borovničevega mnogooka lahko še bolj natančno ocenjujemo kvaliteto habitata.

Borovničevega mnogooka v Sloveniji najdemo samo na pohorskih planjah nad nadmorsko višino 1400 metrov. Gre za izolirano populacijo, ki je ostanek palearktične razširjenosti tega dnevnega metulja. Za prehrano metuljev borovničevega mnogooka so najpomembnejše cvetnice arnika, navadna zlata rozga in jesenska vresa, za prehrano gosenic pa borovnice. Za uspešno razmnoževanje in prehranjevanje potrebuje združbo vrstno bogatega volkovja z dobro zastopanimi zaplatami borovničevja in jesensko vreso, odgovarja pa mu tudi vrzelasti gozd z bogato podrastjo borovnic v neposredni bližini odprtih travnatih planjav.

Koconoge kure

Koconoge kure so ptice stalnice, ki jim za življenje najbolj ustreza gozdna krajina v hribovitem in gorskem svetu. Večji del življenja prebijejo na tleh, kjer tudi gnezdijo, ob svatovskem petju pa se najraje vzpenjo visoko na smreko. Prehranjujejo se z jagodičevjem ter s popki in vršički gozdnega drevja. Pomembne so tudi odprte površine in posamezne gozdne jase, na katerih se razvije bogata zeliščna plast, predvsem z borovničevjem in brusnico.

Planje imajo krajinski, gospodarski in naravovarstveni pomen

Ovršje Pohorja s planjami je prepoznano kot izjemna krajina, ki jo pozna širša javnost. Edinstven ostanek človekovega polpreteklega delovanja na Pohorje privlači obiskovalce, ki se iz planj lahko razgledujejo po okoliških hribih in dolinah in uživajo na odprtih površinah sredi obsežnih pohorskih gozdov. Planje privlačijo pohodnike, tekače na smučeh, turiste in rekreativce.

Čeprav je prirast trave na planjah majhen, košnja in paša teh površin od nekdaj pomembno dopolnjuje kmetijsko dejavnost pohorskih kmetij. Kmetje na planjah kosijo in pasejo živino. S tem lahko obdržijo večji stalež živine na matičnih kmetijah preko zimskega obdobja.

S projektom ALPA želimo zato zasnovati takšno trajnostno rabo planj, ki bo ohranila vrednost planj v vseh pogledih, zato bomo v projektu izvedli številne aktivnosti:

- Popis zavarovanih vrst in spremljanje njihovega odziva na ukrepe revitalizacije
- **Revitalizacija planinskih pašnikov (poletje-jesen 2013)**
 - o **Posek in odstranjevanje grmovne in drevesne zarasti na Mulejevem vrhu in Ostruščici**
 - o **Mulčenje štorov**

Sečnja se bo začela izvajati 1. 7. 2013 in bo predvidoma zaključena do konca leta.

Mateja Kocjan in dr. Mirjam Dular, projekt ALPA